Iustin. (dicit Iustin. *Histor.* lib.31.) *tunc etiam cum victo & iacente luctandum.* Cupido adinstar Anthæi nonnunquàm inflammat: nimirùm victor, cùm cecidisset, erat. Horat.1. *Epist.* 18. v.85.

Horat. *Neglecta solent incendia sumere vires.*

Nec flamma cessat, infernus etiam si guttura pandat. Dicunt qui affecti fugere occasionem; sed per lapsum constat duntaxàt apparentia fugæ; quippe subtrahitur corpus, sed perseverat affectus: tuncque magis fallitur, irruitque insidiosa voluptas; dum videtur esse foràs. Aptè Ovidius, qui didicit, ex his quæ passus. 15. *Metam.* fab. 3. succinit:

Ovid. *Sic fugiunt pariter, pariterque sequuntur.*

Unde iterùm occasione labant, fugientes cæspitant in eo quod fugiunt; quia sequentes non discedunt.

12 Iacent enim qui lubrici prostrati à Venere, in quorum cor altè infixæ sagittæ. Est miser omnis amans: qua de causa fax Amoris picta est vibrans flammas & miserias; quippe lascivus sub flagro Veneris saturatus ærumnis. *Tot sunt in Amore dolores.* Vide Oth.Væn. *Emblem.* 102. Nonnulli pœnis resipiscunt, sed iacentes non surgunt; quoniam pœnarum ducti amore dulcore, pœnitet resipiscentiæ. Non iacet, qui verè surgit. *Ipsi obligati sunt & ceciderunt: nos autem surreximus, & erecti sumus*: dicit qui telis Cupidinis saucius, sed salvus David. Nec mirum, quòd flagellati iaceant sub tyrannide Veneris, qui lapsus & relapsus dicunt honoris obligationes: de quorum insania diximus, *n.* 8. & *Tom.* 1. *T.* 6. *D.* 1. *à n.*4. *D.*3. *n.*13. & *D.* 8. *à n.* 12. Maluend. *Curvati sunt.* Necessarium, quod caderent, sequentes Venerem: qui nullam legis observarunt rectitudinem: at lamentabile, quòd ita acerbè à voluptate tractentur, & nequaquàm erigantur. *Nos autem*, subdit David, etsi deditiij *surreximus*, & *etiam erecti sumus.* Surgit qui iacet, simulque surgendo erigitur; quo elevatio iacentis designatur. Cur ergo quasi novum erectionem surgendo ostendit; quasi nullatenùs erigeretur, qui surgit? Signat fugientem Venerem, sed relapsus nequaquàm occasionem. Non omnis qui fugit, periculum amovet. Dum periculum removetur, surgens erigitur. Maiori ruinæ patet, si tantùm surgit; quia insidiæ in altum levant, fidentes ut lapsu dissito ruant, & relabantur, qui sine erectione surrexerunt: melius enim esset illis iacere, quàm denuò præcipitari. Propter dolos deijciuntur, dum allevantur; quippe sequuntur quæ fugiunt: cadunt, iacentque surgentes, igitur volant occasioni relapsus proximiores. David cecidit & occasione corruit, verùm erectus surrexit, habens in elevatione rectitudinem; quia pœnitens fugit Venerem & occasionem. In fuga sanè salus, si in fuga cautè sit modus: equidem cùm non exulet affectus, & insidiæ veneni sint in ipso medicamine; fugientes sine affectu sunt in maiore discrimine: equidem si in fuga cadunt, surgentes non eriguntur. Dicit vel Ethnicus, 1. de *Amor. remed.* à v.157.

Cupidinis facis Cupidinis.

Psal. 19. 9.

Non semper qui fugit, periculũ removet.

Ecce fugax Parthus, magni nova causa triumphi Ovid.
Vince Cupidineas pariter, Parthasque sagittas.

In Parthis victoriam ex fuga vidimus, *n.* 3. Ergo in fuga ad victoriam non omninò fidendum, quippequàm in fuga latet quoque periculum. Quomodò ergo superandæ sagittæ Veneris, adinstar Parthi, ut acriùs pugnet, fugacis? Non superantur, si fugiat corpus, & sequatur affectus. Astruit Ambros. d. *Volumus enim plerumque fugere; sed si non penitùs executimus animo, tollimus magis quàm relinquimus.* Salus in fuga, sed tota; aliàs novum in pace bellum, si assumitur quod relictum: simulque in victoriam designantur Veneris iaculum, & fugitivi Parthi subdolò telum; ut in fuga etiam latens caveatur periculum: etenim ni fiat fuga oculatà prudentiâ, fuga etiam Veneris acutissima sagitta. In fuga miramur lapsum, quippe non videmus latens in medicina venenum. Hæ sunt planè technæ Veneris.

Quomodò in fuga periculum?

Ambros.

Si causam fugitivi quæris amoris. Id. 2. vers. 247.

13 Affectus igitur relinquendi, dum etiam mutatur locus; quia ex nobis ipsis gerimus, unde certamina toleramus. De Cherubinis dicit Ezechiel: *Euntes ibant, & non revertebantur, cùm ambularent.* Quis enim eundo non proficiscitur, & ambulando revertitur? Qui odit & simul amat.

Ezech. 1. 17.

Odi, nec possum cupiens non esse, quod odi. Id. 2. *Amor.* Eleg. 4. v. 5.

Qui odit voluptatem, verùm amat occasionem. Iens iret, si utrumque fugeret: at iens in recessu manet, & labitur; quoniam in ipsa fuga inde discedens revertitur. Hinc ubi, *Dilecti*, *Dilecti*: Hebr. *Retrovertentur*, *retrovertentur*: *fugerunt*, *fugerunt*: igitur ne revertantur, ac in virtute fugæ detur victoria; fuga in fuga necessaria. Causam signat Stoicus. *Quid ergo? Tam longas spes relinquam? Ab ipsa messe discedam? Ab his ergo* (ait *Epist.*22.) *inviti homines recedunt, & mercedem miseriarum amant, & execrantur. Sic de amica queruntur: idest, si verum affectum eorum inspicias, non oderunt.* Miserias in huiusmodi tergiversationibus odiensium & amantium iurè dicit Stoicus; ut constet quo angatur animus: etenim nulla maior miseria, quàm à quo fugit appropiare fuga. Summa namque infelicitas, dum lactat falsò derelicta voluptas; reverti progrediendo, atque permanere eundo: quandoquidem avolare videtur amoris furor; verùm lascivè perseverat amor.

Psal. 67. 13.

Et necessaria fuga in fuga?

Senec.

Unde amor in odio?

Horat. *Odisti & fugis.*

Dicit Horatius, lib.1. *Satyr.*3. v.86. Utroque comite, cor redditur libertati: igitur cum fugâ & odio calcata constet occasio (ne in idipsum revertatur, qui fugâ egreditur, & aliter fuga haud fuga fit, sed duntaxàt apparentia) odit & fugit; quia non fugit in fuga qui non odit, revertens iterùm in execratum crimen, quippe criminis in fuga non seponit occasionem. Adi dicta, *Tom.*4. *T.*9. *D.*3. Monet, excitatque cautionem Benedictus Pater, *Regul.* Sanct. cap. 7. gr.1. *Custodiens se omni horà à peccatis & vitijs, idest, cogitationum, linguæ, ocularum, manuum, pedum, vel voluntatis propriæ: sed & desideria carnis amputare festinet.* Ab huiusmodi pharetris tela libidinis. Venus in occasione adinstar Sirenum est: in suspensionem fugitivi cursus sat ex mulcimine vox. Florida Claudian. *Epigram.*37.

S. Bened.

Libido adinstar Sirenum.

Dulce malum pelago Siren, volucresque puellæ.
Musica saxa fretis habitabant dulcia monstra,
Blanda pericla maris, terror quoque gratus in undis.
Figebat vox una ratem, nec tendere certum
Delectabat iter reditus, odiumque iuvabat:
Nec dolor ullus erat: mortem dabat ipsa voluptas.

Claudian.

DIDASC. V.

Triumphus Christi ante pugnam & victoriam.

1 De Marci Curtij devotione egimus hic *Didasc.*2. n.3. At alio saniore intuitu facta, quàm à Liceto ficta. Refert, ut accidit, Tit. Livius *lib.*7. sect.15. & Orosius *lib.*3. *cap.*1. *Cùm in media parte fori* (inflit Valer. Maxim. *lib.* 5. *cap.*6. n. 2.) *vasto atque repentino hiatu terra subsideret, responsumque esset; re illum tantummodò compleri posse, qua populus Rom. plurimum valeret; Curtius & animi & generis nobilissimus, interpretatus, Urbem nostram virtute armisque præcipuè excellere; militaribus insignibus ornatus, equum conscendit, eumque vehementer admotis calcaribus præcipitem in illud profundum egit; super quem universi cives bonoris gratiâ certatim fruges iniecerunt, continuòque terra pristinum habitum recuperavit.* Unde Statius, 1. *Silvar.* 1. v.65.

M. Curtij devotio.

Valer. Max.

Ipse loci custos, cuius sacrata vorago, Stat.
Famosusque lacus, nomen memorabile servat.
Emineant sacra profanis. Deliquit Adamus, cum quo simul damnatum humanum genus. O Adam! commovisti tetram, & conturbasti eam: sana contritiones eius, quia commota est. Sed non vales. Cœlum fecit nocens, & terra hiatum, ut deglutiret, aperuit:

——Motumque dedit conterrita tellus. Alc. Avit. 3. v.298.
Nil superesse mali, quod non vel perpetret orbis,
Vel toleret, plenus scelerum, plenusque dolorum.

Unde ex crimine commisso, facto pacto cum inferno, cecidit super homines caligo: *Propterea dilatavit infernus animam suam, & aperuit os suum absque ullo termino.* Pestis sine discrimine grassabatur, quin hiatus ex prima supplantatione clauderetur; quousque pro cunctis aliquis sese dederet, ut in pristinam faciem terra rediret. Ioannes vidit *cœlum novum & terram novam: primum enim cœlum & prima terra abijt.* Unde utrumque novum, vel in utroque specimen novitatis? *Christus dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis*: haccineque dilectione nova videtur terra, cœlumque novum; quia iam cœlum apertum, & infernum ex voto videmus clausum. Ita charitas eximia triumphat, & locus nomen memorabile servat: dedit enim se ut liberaret suum populum, & acquireret sibi nomen æternum.

Isai. 5. 14.

Christus se morti dedit, ut homines liberaret.

Apoc. 21. 1.

Ephes. 5. 2.

2 *Tradens tradet illos* peccatum illorum (si fuerit peccatum, aut macula criminis) dixit Achior de Bethulicis: amor Christi uti eximius exponitur; dum morti, in triumphum de morte traditur: etenim pro hominibus eximia in amore fides; ubi se tradidit, ne traderentur homines. *Si ergo me quæritis, finite hos abire.* Inde illustre nomen, testans pectoris supereminenter charitatem: igitur sese dedit, ut salvos deditos faceret. Ad rem Euripid. in *Phœn.* à v. 90.

Iudith. 5. 24.

Ioan. 18. 8.

Dicito salutem civibus & urbi.
Utrique pharmacum salutis, Euripid.
Abeo, valete. Solus cum multis
Quod futurum est, patiar. Quid enim patiar?

So-

Solus enim cum cæteris pro cæteris patitur, & nihil totum videtur; ut eluceat ampliùs amor, dum dolore ab alijs amovetur summus dolor: etenim summus, pro illis pati in periculo aliorum, ac in libertatem non æstimare periculum. *Nicias deditionem fecit* (ait Pausan. *cap.* 29.) *eamque ob rem nomen eius in columna scriptum non est, quòd se cum suis, hostibus ultrò dedidit, imperatori ac forti viro indignum.* E contra Petronius Granius, de quo Ravis. Text. 5. *Officin.* cap. 1. ait: *Sub Cæsare militans, Gorgoniæ portus tantisper ab hostili protexit impetu; dum socijs ad fugam tempus dederit: revertentibus verò ijsdem ad subsidium, vulneribus deficiens: Ite, ait, incolumes.* Hic gloria, ibi ignominia: hominumque sublatà, cedit Christo maior gloria; quippe vitam amisit, atque pignus libertatis, ut alij abirent vel periculo incolumes. *Omnia pro honesto patienda sunt* (infit Senec. *Epist.* 76.) *nunquàm vera tibi opinio talis videbitur; nisi animum alleves, & teipsum interroges, si res exigit, ut pro patria moriaris, & salutem omnium civium tuâ redimas: an porrecturus sis cervicem, non tantùm patienter, sed etiam libenter. Si hoc facturus es, nullum aliud bonum est. Omnia relinquis, ut hoc habeas iustus cùm mortis suæ pretia ante se posuit, salutem omnium pro quibus dependit animam in summa voluptate est, & periculo suo fruitur.* Floridè cuncta. Traditus est, quia ipse voluit: os suum nequaquàm aperuit; ac propter amorem, proposito sibi gaudio, sustinuit crucem.

Nil totum præ amore videtur illi.

Pausan.

Senec. *Summum perfecit.*

3 Curtius equum ascendit, quasi triumpharet. Haud absuit circunstantia in triumpho Salvatoris, qui semel ad illum eques. *Adduxerunt asinam & pullum, & imposuerunt super eos vestimenta sua, & cum desuper sedere fecerunt.* In triumphis Romanor. ut fusè dicimus in *Ephemer. Prolog. Galeat.* §. 6. triumphator ingrediebatur urbem cum suis, vectus curru vel equo (pedes, si tantùm esset ovatio) cui imago victoriæ præbebat lauream, cuius folia virtutis triumphantis lingua. Ingrediebantur simul commilitones plaudentes cum ramis & palmis, prostratis vexilijs hostium in trophæum. Urbs elogijs extollebat, manibusque plaudebat populus, occurrebat Senatus, triumphantem conducens in Capitolium, Iovis templum. Speculum triumphantis fortunæ nola & flagrum, audientis usquequaquè dicentem servum: *Memento te hominem esse*: igitur illa pompa ita subverti quibat à fortuna, ut signo nolæ frangerentur cervices, vel servi adinstar cæderetur flagris. Cœnam instruebat, Consules ad illam vocabat; sed neuter adibat; ut aliquid quasi despectæ auctoritatis acerbi, esset in summa triumphi voluptate: ad quam gloriam nemo ascendebat, etsi vicerat, ni numerus hostium fato functorum, maior esset, quàm qui ceciderant ex eis queis victoria favit; ut dicerent ora vulnerum validiorem virtutem decertantium.

Matth. 21. 7.

Forma pompæ & conditionis in triumphum.

4 Subit mentem inter vota Augustini, nimirùm videndi Verbum Divinum in carne, & Pauli ex pulpito fulmen (de quibus Textor, d. *lib.* 2. *cap.* 20. & Alap. Procem. in *Epist. Paul.* cap. 5.) etiam spectabiles triumphos Romanos. Quiescat Augustinus anhelans pompam aspicere ethnicam: ampliùs objicitur, Christo equite ingrediente Ierosolymam: unde ut accinit Alcim. Avit. *lib.* 5. v. 452.

Vota Augustini.

Sic longæva fuit, sed non damnosa vetustas.
Turba multa (dicit Ioannes) *quæ venerat ad diem festum, cum audissent, quia Iesus venit Ierosolymam; acceperunt ramos palmarum, & processerunt obviam ei, & clamabat: Hosanna benedictus qui venit in nomine Domini, Rex Israël. Commota est universa civitas, dicens: Quis est hic? stravêrunt vestimenta sua in via: alij autem cædebant ramos de arboribus: turbæ autem quæ præcedebant, & quæ subsequebantur, clamabant Hosanna filio David: hosanna in altissimis: & introivit Ierosolymam in templum,* ut signaret se daturum in sacrificium. *Expedit, ut unus moriatur pro populo, & non tota gens pereat.* Patet cum nola flagellum, exprimens necem, ut meminisset Verbum Patris natum hominem, desinentem in patibulo, qui plaudebatur descendisse de Cœlo. In huiusmodi spectabili pompa de medio fonte leporis, etiam profilijt aliquid amaritudinis: equidem *Pharisæi dixerunt ad semetipsos: Videtis quia nihil proficimus? ecce mundus totus post eum abijt.* Luculenter Sedulius 4. *Carmin.* à vers. 293. succinit:

Alc. Avit.

Ioan. 12. à 12.

Matth. d. v. 10.

Marc. 11. 1.

Ioan. 11. 50.

Pompa triumphi Christi ingredientis urbem.

Cap. 12. 19.

Utque caduca vagi contemnens culmina sæcli
Monstrare se ritè Deum; non curribus altis
(Qui pompæ mortalis honos) repidisque quadrigis,
Pulvereum sulcavit iter, nec terga frementis
Ardua presiit equi, faleris qui pictus & ostro
Ora cruentatum mandentia concutit aurum,
Sed lento potiùs gestamine vilis asseli
Rectori suffecit bonos. Plebs omnis adorans

Sedul.

Insolito molles subiecit tramita vestes.
Dicite gentiles populi cui gloria regi
Talis in orbe fuit, cui palmis compta vel unquàm
Frondibus arboreis laudem cœlestibus hymnis
Obvia turba dedit.

5 Ita specimina in triumphum: circunstantiæ exponendæ delicabunt triumphi singularis plausum. Nemo coronatur, nisi legitimè certaverit: iccircò post certamen & victoriam triumphos Senatus concessit. De Pompeio dicit Plin. *lib.* 7. *cap.* 26. *Triumphales currus eques Romam induxit, toties imperator, antequàm miles.* Excessit Christus virtute quicquid de Pompeio dictum hyperbolicè: igitur de singulari certamine miles ac imperator laureâ insigni redimitur, antequàm in certamen pro victoria ingrederetur. Patet ex primo inimicorum impetu. *Ut dixit eis, ego sum, abierunt retrorsum, & ceciderunt in terram.* Inchoata pugna, dum comprehensus fuit in horto: iustum est donari triumpho, qui præstat imperator, antequàm miles, & ante conflictum armatos prostravit hostes. Quid mirum quòd triumphus ante victoriam, si vicerat ante pugnam?

Plin.

Christus victor ante pugnam.

Ioan. 18. 6.

——— *Prænuncia palmæ*
Vox cecinit, quod causa dedit.

Arat.

Modulator Arator, lib. 1. in *Act.* v. 586. Sed unde causa? Ante victoriam victoria visa. Christus N. Assertor, victor mortis & inferni sequentium eum, designatus fuit à Ioanne in equite primo. Ita Alcazar, Viegas, Riber. & Alapid. *Mors & infernus sequebatur eum: & data est ei corona, & exivit vincens ut vinceret.* Victoriæ sanè corona debetur. Si procedit ut vincat, quorsùm corona procedit? Vicit ergo antequàm vinceret. Ergo exprimenda huiusce singularis triumphi causa. Vicit in certamine, qui servatur ex pugna, protrito pœnitùs hoste, salvatque suos & salvatur ipse. Ante certamen habet ex victoria triumphum; qui se morti tradit, ne tradat populum: daturque Christo ut triumpher clara corona, ante pugnam & ex pugna; quippequàm se in mortem tradidit, ut genus humanus viveret. *Exivit vincens, ut vinceret.* Haud inest verbis implicatio, sed summæ charitatis expositio. Vicit & ut vinceret. Ut vinceret morti traditus, qui vicit dum præ cunctis morti expositus: & antequàm vinceret, datum est ei diadema pro victoria; igitur ante pugnam coronam meruit, dum pro omnibus morti vitam exposuit.

Apocal. 6. 2. 8.

Quare.

6 Ipse dicit: *Confidete, ego vici mundum*, proximus certamini alloquitur discipulos. Difficile videtur, dum à mundo victus. Unde igitur triumphus designatur ante tempus? Victor fuit in passione ac morte, queis iudicium factum mundi, & eius Princeps foras eiectus. Quomodò ergo victus uterque, priusquàm veniret conflictus? Dicam cum Augustino, in *Ioann.* tract. 12. *Nondum apparuit iudicium, & iam factum est iudicium?* Profectò. *Non enim misit Deus filium suum in mundum, ut iudicet mundum; sed ut saluetur mundus per ipsum.* Victurus erat per crucem: & victor prædicatur ante certamen; quoniam morti spontanea se dedit, ut qui morituri propria morte liberaret. *Confidite* (subdit hic Alapid.) *in omni pressura mundi, quia ego mundum vici non mihi sed vobis.* Quid quod mundum vinceret, & mundum damnaret? Servi erant. Vinceret, si liberaret, sed ante conflictum vicit; quoniam ut exuerent servitutem, propriam dedit libertatem. Non sibi, sed illis victoria, commissa pugna. Sibi esset; modò alijs captivis, liber sine vulnere exiret: non sibi, sed alijs, ubi alijs commodum, proprium detrimentum, quod facit accelerare victoriam, datà corona ante pugnam: vicisseque mundum ante victoriam profertur; quippequàm ut alij vincerent, vincebatur. *Non enim vicisset ille mundum* (subdit Augustin. d. *tract.* 103.) *si eius membra vinceret mundus.* Vinceret profectò, ni vinceretur à mundo, ut illi non vincerentur: tuncque mirificè eius victores evadunt; quia triumphum è mundo evexit, dum victus à mundo apparuit.

Ioan. 16. 33.

August. Cap. 3. 27.

Alapid.

Eius servitus in hominis libertatem.

August.

7 *Hos retulit patriæ titulos* (dicit de Pompeio, quò dudùm Plinius) *morte sacris certaminibus vincentium. Summa summarum in illo gloria fuit.* Dignior agnus, qui pro ovibus ut pastor occisus est, accipere ampliorem gloriam, summarum cœlestium summa: etenim si certamen felix, ubi victoria ex vita victoris; certamen portò sacrum, ubi ex morte vincentis totum trophæum. *Decius, qui Consulatum in familiam suam primus intulit* (ait Valer. Max. d. n. 5. ex Livio lib. 8. à sect. 23. & Cicerone, lib. 1. *Tusc. qq.*) *cùm Romanam aciem inclinatam & penè iam prostratam videret; caput suum pro salute Reipublicæ devovit: ac protinùs concitato equo, in medium hostium agmen patriæ salutem, sibi mortem petens, irrupit: factàque ingenti strage, plurimis telis obrutus, super corruit. Ex huius vulneribus & sanguine inspirata victoria emersit. Itaque dignosci arduum est, utrum Romana civitas utilius habuerit, an amiserit; quo-*

Plin.

Victor moriens.

Devotio Decij.

Valer. Max.

quoniam vita, ne vinceretur, obstitit: mors fecit ut vinceret. Salus generis humani pendebat à morte Christi. Classicum canitur, cùm esset in horto: venit cohors cum fustibus & gladijs, cùm invenit suos dormientes.

Ioan.18. 4. Quid ergo conspectis hostibus? *Iesus itaque sciens omnia, quæ ventura erant super se, processit.* In mortem irruit, cognoscens obviantem mortem? Erat sacrum in victoriam certamen, quo victus vulneribus vincit: Christusque illa sciens in armatos sine timore procedit; quippe ex eius vulneribus, sanguine & morte, victoria parta totius generis humani. *Conspectus ab utraque acie* (infit de Decio Livius) *aliquantò augustior humano visu, sicut è cœlo missus piaculum, qui pestem à suis aversam in hostes ferret.* Salvator augustior ex ipso triumpho apparuit humano visu, tanquàm de cœlo missus piaculum in libertatem hominum.

Tit. Liv.

Claudian. *Huic ego non Decios pulchros, fortesque Metellos*
Prætulerim.

Christus dum certamini properat, de morte triumphat.

Dicam ex Claudian. *Panegyr.* 1. v.47. Hinc victoria ante pugnam: igitur non processit ut vinceret, sed ut prostratis hostibus mirè triumpharet. Ingenium sic virtutis ex casu mortis: victoriam enim ante certamen habuit; ubi ut salvaret suos, in mortem ipse processit.

8 Priusquàm in pugnam procederet, coram discipulis, dixit qui miserat Patri:

Cap.17. 4. *Opus consummavi, quod dedisti mihi, ut faciam.* Qui facturus, si iam consummatum opus? Quid ultra consummationem? De eius excellentia amoris, diximus alibi. Modò inquiritur, quod difficile videtur. Certamen in gloriam humani generis, consummaturus in patibulo crucis: si in cœnaculo necdùm tulerat, quomodò totum opus consummaverat? Faciendum consummavit Salvator, dum ante certamen victor. Dum nodùm solvimus, nodum adstringimus? Neutiquàm: eius ostendimus singularem victoriam. Opus consummat, dum consummat opus; qui strenuè prælietur, ut vitâ salvâ sit victor. Iam perfectum ante pugnam opus habet, qui mortem cadendo vincit: Christusque propter insignem victoriam, dicit:

Unde perfecit incipiens?

Consummavi, & factam: faciam, quia mortem passurus in consummationem operis: *Consummavi,* quia victoria ante conflictum certaminis: equidem ante mortem victor existit; qui in mortem ipsam, ne alij moriantur, procedit. Magnum profectò, alienum proprio expellere periculo. Consummat prælium in triumphum, qui ne moriatur, victor hostes prosternit: ante prælium hostium victor, qui morti occurrit: & dum mortis in servorum libertatem proponitur opus, Christus dicit consummasse, quod morte consummaturus; quippequàm iam consummaverat, qui morti, ut triumpharet occurrebat. Opus consummavit, ut faceret opus: & priùs consummavit, quod facturus; quoniam postquàm morti occurrit, periculum mortis passus.

9 Acumen exponendum per insigne testimonium. *Ingrediar* (dixit Esther) *tradens me morti & periculo.* Periodus singularis, cùm non sit periculum post periculum mortis. Quid hoc? Ostendet triumphus Iesu. Aliud est mortis periculum, aliud mors. Morti nemo occurrit, vel qui se mortis discrimini exponit. Qui contendit pro victoria in fervore certaminis, obijcitur præceps periculo mortis. Qui vincit antequàm accedat pugnæ, exponitur morti. Ille ex pugna rapit triumphum, quippe mortem in periculo evasit: hic triumphat ante certamen, quippequàm mortem non fugit. Unde ante pugnam victoria virtuti erigens trophæum; quoniam si mors, post mortem non est victoriæ periculum. Est periculum vitæ, non periculum victoriæ: equidem victoriam habet, qui uti victor morti occurrit. Nil mirum, si Christus ante pugnam consummarat, quod posteà facturus erat: etenim non timet mortis discrimen, qui non reformidat mortem.

Esth.4. 16.

Qui morti occurrit victoriam habet, antequàm pugnet.

Omnia contempsit ille, qui mortem priùs: Libet ire in enses.

Senec. in Herc. Oet. v.443.

Nullum periculum in periculo mortis, ubi quæsita ante conspectum certaminis. Pugna futura, cùm mors adveniret: victoria, si ante pugnam qui victurus mortem quæreret: Christusque opus facturus sanè, quod consummaverat, & ante victoriam vicerat; quippequàm mortem validè vicit, ubi antequàm mors veniret, in illam eques processit. *Hinc civicæ coronæ* (ait Plin. *lib.* 16. *cap.* 4.) *militum virtutis insigne clarissimum. Dedit prostratam Augustus coronam Agrippæ; sed civicam à genere humano accepit ipse.* Fallitur: cui tam insigne virtutis testimonium, nisi qui liberavit genus humanum? Plusquam civica illi debetur, qui ante triumphum triumpho plauditur; igitur protegens eripuit ab hoste civem, & proculcavit hostem. At quo ingenio?

Intuitus in præmio coronæ civicæ.

Plin.

Christo data à toto genere.

10 Lacedæmones Tegeates in Arcadia debellare cupiebant, nec poterant. *De illorum terra occupanda* (ait Herodot. *lib.* 1. *n.* 18.) *oraculum Delphicum consuluerunt: quibus Pythia respondit:*

Saltandam Tegeam plantâ plaudente daturus,

Herodot.

Ut-

Ut queas campum metiri fune feracem.

Hæc responsa ubi accepere Lacedæmonij, ferentes secum compedes (videlicet captioso freti oraculo) tanquàm essent ipsi redacturi Tegeatas in captivitatem: verùm congressi prælio ac fugati; quicunque eorum vivi sunt capti, eisdem quas ipsi attulerunt compedibus induti, campum Tegeatem metiti fune coluerunt. Compedes autem quibus vincti fuerant ad nostram usque memoriam incolumes fuere circa templum Minervæ suspensæ. Idem accidit Nicanori, qui mille negotiantes ad venditionem Iudæorum adduxerat. 2. Machab. 8. 11. 34. Modò intelligitur Habacucus, dum præcinuit Christum egressurum in salutem populi sui, cùm percuteret caput de domo impij, malediceret sceptris eius, capiti bellatorum eius; dicens: *Ante faciem eius ibit mors: & egredietur diabolus ante pedes eius: stetit & mensus est terram.* *Stare* pro *Pugnare* sæpe accipitur in Biblijs. *Confringam illos, nec poterunt stare:* idest, pugnare. *Adversum me appropinquaverunt & steterunt. Quis stabit mecum adversus operantes iniquitatem?* Psalm. 17. 39-37. 12. & 93. 16. Triumphum ex morte arbitratus est diabolus, dum habitu inventus est homo Christus. Haud recusavit pugnam credens & arroganter victoriam; quia gloriabatur suâ fraude deceptum hominem divinis caruisse muneribus, & immortalitatis dote nudatum, duram mortis subijsse sententiam, qua caderet ante pugnam. Unde tam ille quàm mors funes extenderunt in laqueum, ut tanquàm ex dedititio genere pravè erigeret trophæum, metireturque terram propago humana; quia quiqui ex illa, sub tyrannide mancipia. Ante faciem eius præcessit inexorabilis mors, cuius intuitu fabricata crux. Egressus etiam diabolus ante pedes eius, confidentiâ triumphi tumidus. Stetit, pugnavit (contra eum qui servilem formam obumbratâ maiestate suscepit, ut acquireret victoriam) sed quid inde? Diabolus mensus est terram; siquidem passus est & patietur morte victâ per certamen, eandem ipsam quam funibus præsumpserat servitutem. Præoccupata est malitia diaboli, & mentita est iniquitas sibi. Christus ut humanum genus vinculis mortiferę prævaricationis absolveret, & sevienti diabolo potentiam suæ maiestatis occuluit, & infirmitatem nostræ humilitatis obiecit, propter quam in antiquam oppressionem præparati sunt funes; sed *funes ceciderunt* illi *in præclaris*: etenim in servitutis proiectissimę formam, mortem & diabolum fecit funibus metiri terram. *Captivam duxit captivitatem*, utriusque frangens virtutem; miro in triumphum modo, ne modus esset in triumpho: igitur cepit captus & vicit victus, ut captivos in cœlos attolleret, dum ipse in cœlos ascenderet. Quid quod plauderetur Deus & offerrent homines in triumphum palmas, dum captiva in illo ducebatur captivitas?

Fraus oraculi Delphici.

Habac.3.5.

Stare pro Pugnare.

Qua arte Christus vicit diabolum & mortem?

Psal.15.16.

Ephes.4. 8.

Frondentesque ferunt ramos, & robora silvis.

Virgil. 4. Æneid.v. 399.

11 Ritus triumphi Salvatoris descriptus ab Evangelistis, apud Ethnicos erat signum cultus Deitatis. *Certè apud Athenienses* (ait Kircher. *Obelisc. Pamph.* lib.4. hierogramm.19. §.5.) *festus erat dies, ramorum nomine insignis, in honorem Bacchi, &c. Patet igitur nullam Ægyptijs sine ramorum circumgestatione solemnitatem peractam esse: hosce siquidem ramos in Isiacis, Mythriacis gestare consueverant. Horum ramis Persęæ & loti venerabantur.* Cultum imitati Æthiopes in Regum honorem, ut in Æthiopic. observat Heliodorus: *Obviam* (inquit) *venere loto coronati, & palmarum ramos quatientes.* Dum alicuius imago Numinis pompa traducebatur, ut accinit Homer. *Iliad.* 6. v.9. veste pretiosiore sternebatur via. Unde Hecuba

Kirch. Usus ramorum in pompa Numinum & Regum.

Sumptum manibus fulgenti murice peplum,
Obtulit ante pedes Divæ, genibusque dicatum
Applicuit.

Homer.

Athenæus lib.12. cap.9. ex Asio in pompâ Iunonis,

Sic illi pexi Iunonis templa petebant
In lucum, ornati perpulchris vestibus, atque
Tellurem niveis texerunt vestibus omnes.

Asius.

In lenocinium Principum mos inolevit deinde, ut accidit militibus cum Catone, uti in illo refert Plutarch. & observat Iust. Lipsius, 2. *Elector.* cap.6. Haud alio intuitu Christus in pompa plauditur Rex Israël, filius David, cuius gloria in excelsis ratione Numinis, ut Hymn.8. canit Synesius:

Etiam in via proiectionis vestium.

Perque viam ut Regi velamina præparata
Arboreâsque solo frondes, & olentia serta
Sub pedibus stravere, Deum omnes voce fatentes.

Synes.

Vide Expositores ad illud, 4. *Reg.* 9. 13. *Unusquisque pallium suum posuerunt sub pedibus eius.* Ab Hebræis in nationes manasse huiusmodi cultum astruit quò dudùm Kircher. & Dominicus Marius in 3. *Amor.* *Ovid. Eleg.* 12. v.23. ad illud:

Quæ ventura Dea est, iuvenes timidæque puellæ.
Præbuêrant latas veste iacente vias.

Ovid.

Anton. à Matre Dei, *Isag. S.Sc.* Prælud.1. dub.13. digress.5. sect.8. n.279. *Potiùs pu-*

to (inſit) *Hebræos à Romanis hunc ritum didiciſſe: & ſummo Dei conſilio factum, ut Redemptor humani generis, eo ſit honoris genere deductus ab Hebræis in urbem, quo Imperatores & Dij deducebantur; ut ad cognoſcendam eius divinitatem & imperium, ipſa ſpectaculi novitate ducerentur, & apud Ethnicos eò gravius hoc eſſet teſtimonium, quò propiùs ad ſuos mores & ritus accederet.*

A Matre Dei.

12 Ut numen à Græcis cultus Tit. Quint. Flamininus, ait Plutarch. in eo, quippe per illum pacata Græcia, quæ propter obſequium, Duci præbuit maiora inſtrumenta in triumphum. *Quamquàm ei* (inquit) *multos honores decreverunt, nihil tamen magnitudinem beneficij æquare videbatur, uno excepto munere, quod ille omnibus habuit charius. Romanorum in prælijs contra Annibalem captorum per multi hinc inde venditi in ſervitute erant: quibus cum ſemper miſera fuit mutatio, tum verò ut par eſt, vel maximè cùm in filios, fratres aut familiares incident liberos, ſervi ipſi atque captivi. Hos in unum conductos univerſos ei iam navigaturo tradiderunt: atque hoc triumpho eius multò quàm reliqua omnia, plus ſplendoris attulit.* Exigua cuncta: at ſi aliquid, triumphi maioris ſpecimen; dum Chriſtus liberos ſervos, ſed & captivam duxit captivitatem, morte atque diabolo tractis, ferreiſque catenis, mors mortis, morſus inferni. Retorqueatur Profanus, d. à v. 1939. & Lucan. in *Piſon.* v. 200.

Plutarch.

Quàm gloriosus & unde Christi triumphus!

Victum eſt chaos:
Practaque non ſemel eſt mors horrida.
Nam virtus illi in aſtra,
Et ipſos fecit ad ſuperos iter.
In prædam venientem decipit hoſtem.

Senec.

Lucan.

13 Servus coronam triumphantis portabat, uti obſervat Plin. *lib. 33. cap. 1.* qui *lib. 21. cap. 3.* aſſerit, coronas dominos meruiſſe per ſervos. Proh pudor! Maior gloria inter Græcos: *Neque enim* (ait idem *7. cap. 26.* & *lib. 16. cap. 4.*) *ipſi coronabantur, ſed patrias ſuas coronant. Noviſsimè & in ſacris certaminibus uſurpatæ, in quibus hodieque non victori datur; ſed patriam ab eo coronari pronunciatur.* Sacrum Chriſti certamen eſt & triumphus. Non laborat ſervus ut coronetur dominus; ſed labor eſt domini, ut redemptione coronentur ſervi. Vicit ut leo, qui inimicis videbatur devorandus ut agnus; ex quo Agni leonis triumphus, & ſervorum in libertatem plauſus: *Dignus es Domine Deus noſter, accipere gloriam & honorem & virtutem.* Si honor ac gloria ſignantur corona & palma, utpotè ex difficili laborioſo certamine, longè diſtant à victore: quandoquidem *in capitibus* ſervorum *coronæ aureæ, & palmæ in manibus eorum.* Ita in conſpectu Agni? Utique, fuerat certamen cœleſte, ex quo pompa ſingularis triumphi. Unde cùm victoriæ ac triumphi inſignia corona & palma, pro maieſtate victoris utraque tradita ſervis: ſiquidem plauſus triumphantis in throno eſt ſervorum coronatio. Ex contextu liquet. Canticum grato pectore efformatur, triumphatorique dicitur: *Dignus es Domine, quoniam occiſus es.* En certamen: *& redemiſti nos in ſanguine tuo.* En fructus ſanguinis pretio: *& feciſti nos Deo noſtro regnum, & regnabimus ſuper terram.* Difficilis prorſum clauſula, quippè intrincata ſententia. Fieri regnum, eſt fieri ſubditum, igitur è ſubditis componitur regnum. Hinc Senec. de *Vit. beat.* cap. 15. inquit: *In regno nati ſumus.* Ideſt, ſubditi: non reges. Quomodò igitur dicunt *Regnabimus*, quod ſignat regiminis poteſtatem, ſi ſunt *regnum*, præ ſe ferens ſubiectionem? Signum imperij corona eſt: coronas in capitibus habent: & cùm ſint Regis ſubditi, ſunt ſimul Reges; quippe coronam triumphans non habet ſibi, ſed ſubditis. Quia ille triumphavit, triumphant & illi. *Corona* (dicit Plin. *lib. 15. cap. 30.* Senec. de *Conſol. ad Helviam, cap. 10.* Obſequens de *Prodig.* cap. 122. & Adrian. Turneb. 22. *Adverſ.* cap. 11.) *faſces Imperatorum decorat. Ex his in gremio Iovis Opt. Maxim. deponitur, quoties lætitiam nova victoria attulit.* Patet Chriſti triumphus, atque ſervorum decus. Hi cum corona & palma more triumphantium, *mittebant coronas ſuas ante thronum.* Habebat unuſquiſque uti ſervus coronam quam Redemptor acquiſierat: & ut propriam quanvis ſervus ante thronum dedicabat; quoniam triumphi Dei ſervorum, duntaxàt clari propter Redemptoris triumphum.

V. 4. & cap. 7. 9.

Cap 5. 10.

Senec.

Triumphus humani generis ex triumpho Salvatoris.

Plin.

Cap. 4. 10.

Eius corona generi humano donata.

Apoc. 4. 11.

Laurea tota tua.

Martial. *lib. 2. Epigr. 2.*

14 Inter triumphi circunſtantias, haud ſanguine civium, ſed hoſtium debuit decorari maieſtas. Unde Barclaius in *Argenid.* lib. 4. *Nec viſum eſt triumphare, quia de civibus victoria erat.* Ita ad triumphum neceſſarium, adduci illæſum exercitum, ait Panvin. de *Triumph.* n. 1. Ob hanc cauſam redeuntem lætanter in urbem Periclem partà victoriâ, exprobavit mulierculà, effutiens: *Præclara prorsùs ſunt iſta quæ feciſti, & coronis decoranda, qui nos tot fortibus viris, & liberis ſpoliaſti!* Ita in *Pericl.* Plutarch. Victoria Chriſti completa fuit, equidem in die Palmarum toto in orbe nullus mortuus

Barcl.

Plutarch.

eſt

Unde eiut victoria completa?

eſt (iuxta Mariam de Agreda, p. 2. *Miſtic. Civit.* lib. 6. cap. 7. n. 1123.) triumphum comitantibus Angelis, & cunctis dæmonibus in inferna detruſis. Fit victoria, ubi cadunt hoſtes, completa ubi vivunt cives: Chriſtuſque obtinuit perfectiſsimam victoriam, quoniam acceptis diſcipulis, *non perdidit ex eis quenquam.* Haud in ſuo agmine perijt filius perditionis, diaboli miles, in quem introivit ſatanas, & duxit in perditionem iniquitas: equidem haud periret Ducis obſervans vexillum, ni confugiſſet ad factionem hoſtium. *Dato ſuis ſigno Dei victoriæ*, dicitur de Machabæo. Non dicitur *Victoriæ*, ſed *Victoriæ Dei.* Iuxta Vegetium 3. de *Re militar.* cap. 5. *In vigiliis ſeu prælio pro ſigno. Deus noſtrum.* Aptius Hebræo, quam Romano pro triumpho: igitur ſat in ſpem venturæ victoriæ Salvator mundi, magnum nomen Emmanuel. Alia cogito. Eſt victoria hominis & victoria Numinis. Hominis, dum ex victoribus plures deſiderantur: Numinis, ubi parta victoria, nullius ex pugnantibus deſiderium: victoriæque Dei in conflictu datur ſignum; quoniam dum certamen validiſsimè commiſit; cadentibus hoſtibus, nec unus quidem vulneratus cecidit.

Ioan. 18. 9.

2. Mach. 13. 15.

Veget.

15 Summerſo Pharaône in mari rubro, & ſimul eius exercitu; gratus populus è tyrannide eductus, erupuit in Divinitatis plauſus, dicens: *Iſte Deus meus & glorificabo eum. Iſte* (addunt Rabbini, obſervatque Alapid. hic) *quia Deum viderunt equitem. Deſignant viſibilem formam bellatoris, in qua Deus tunc apparuit Hebræis; ita ut ipſi univerſi perfectius viderint tunc Deum, quàm poſtea viderint eum prophetæ, adeóque digito eum oſtenderint, dicentes Iſte Deus: Dominus quaſi vir pugnator.* Adi Leonard. Marium hic. Auguſtin. 1. de *Mirabil. S. Script.* cap. 21. *Satis admiratione accidit dignum miraculum, ut cuncti pariter ſenes cum pueris, eodem inſpirati flamine, uno quaſi ex ore eaſdem concinnenter literas decantarent in unum.* Omnia in figura contingebant illis: etenim totum ſpeculum veritatis, dum iſte Deus eques apparuit Ieroſolymis, triumphans quaſi vir pugnator, in cuius pompa à cunctis auditur: *Benedictus qui venit in nomine Domini, boſanna in excelſis.* Unde ut magis pateret priùs adumbratum miraculum, *videntes Principes Sacerdotum mirabilia, quæ fecit, & pueros clamantes in templo, Hoſanna filio David, indignati ſunt, & dixerunt ei: Audis quid iſti dicunt? Ieſus autem dixit eis: Utique: nunquàm legiſtis: Quia ex ore infantium & lactentium perfeciſti laudem?* Ob huiuſce triumphi gloriam, redeamus ergo in figuram. *Decantaverunt Domine* (dicitur) *nomen ſanctum tuum: & victricem manum tuam laudaverunt pariter; quoniam ſapientia aperuit os mutorum & linguas infantium fecit diſertas.* Unde fotæ grates, ut pueri ac infantes triumphum ſingularem dicerent, ac reliqui uti ſingularem plauderent? Ex triumpho ſanequàm gloria; ſed amplior ex victoriæ circunſtantia. Victoria fuit celebris, quia Iſraëlitæ educti è iugo captivitatis, in quibus nec unus quidem infirmus, ne remaneret in Ægypto ſervus. Dominus quaſi vir pugnator illis in conflictu apparuit, & ſubmerſis Ægyptijs in libertatem eduxit, addita inſigni circunſtantiâ, qua victoria prorsùm clareret divina: equidem è ſuis nec unum in vaſto tranſitu perdidit, ac ex tot hoſtibus nec unus quidem remanſit. *Unda ſed oppreſſos glomerata reſorbuit hoſtes,*
Nullo fugiente.

Exod. 15. 2.

Rabb.

Umbra triumphi Christi in palmis.

Auguſt.

Math. 21. à 15.

Sap. 10. 20.

Cadentibus cunctis hoſtibus, ex ſuis necunus.

Cruci

16 Vide dicta Tautol. 4. n. 30. & 7. n. 43. Magnus & famigeratus triumphus Mummii Conſulis Romani, de Achæis, cuius certamen deſcribitur à Iuſtino, *Hiſtor.* lib. 34. *Achæi* (inſit) veluti nihil negotijs Romano *bello ſuſcepiſſent; ita apud eos neglecta omnia & ſoluta fuere; ut prædam, non prælium cogitantes, vehicula ad ſpolia hoſtium deportanda, duxerint, & coniuges liberoſque ſuos ad ſpectaculum certaminis in montibus poſuerint: ſed prælio commiſſo, ante oculos ſuorum cæſi, lugubre his ſpectaculum & gravem luctus memoriam reliquerunt; & de ſpectatoribus captivi facti, præda hoſtium fuere.* Hæc victoria hominis fuit, quæ infantium caret articulata voce: præclari multi ceciderunt è vincente. Infantibus datur lingua ubi divina victoria, quæ quidem fulget, ducemque extollit; non quando datur captivitati locus, ſed ubi ſalvis civibus, hoſtium nec remanet unus. *Deus virtutum* dicitur, cui nemo ſimilis. Eſt virtus Dei ad triumphum, quoties obtinetur morte decertantium ſanguinis pretio, ex hoſtium captivitate ſeu exterminio. Eſt Deus virtutis eximiæ, ubi ſocijs ſalvis, inimici ad certamen ſine virtute, dato iugulo obviæ undecunque morti; quippe cadunt ſub manu, de qua non poterunt ſurgere, civibus exultantibus eo quòd in illis nec vulnus: ingreſſoque Chriſto in triumphum orbis, ad templum ſacratum urbis cum aſſeclis, plauditur iurè ab omnibus Deus ac Dominus virtutis; quoniam eximia parta victoria, ſed ſine effuſione ſanguinis. Ad rem Ethnicus, 2. *Amorum eleg.* 12. v. 5.

Iuſtin.

Cur victoria dicitur divina?

Pſal. 88. 9.

Ovid. *Hæc præcipuo victoria digna triumpho,*
In qua, quæcunque est, sanguine præda caret.

17 Restat in triumho servi flagellum, quia portatur in triumphum. Iuvenal. *Satyr.* 10. à v.37.

Extantem & medio sublimem in pulvere Circi.

Iuvenal. *In tunica Iovis, & picta sarrana ferentem*
Ex humeris aulæa togæ, magnæque coronæ
Tantum orbem, quanto cervix non sufficit ulla:
Quippè tenet sudans hanc publicus, & sibi consul
Ne placeàt, currù servus portatur eodem.

Carnificem vocat Isidorus 18. *Etymolog.* cap.2. coronam portantem servum; quod indicat flagrum. Vid. Dempst. in *Rosin.* 10. cap. 29. Hinc in triumphum parabantur arcus, triumphales dicti, ac signati; eiusdem arcubus nonnunquàm dantur sagittæ, quia triumphi gloria triumphanti quandoque vulnera. Hinc latino idiomate fornix æquivoca vox, quippe significat triumphantis gloriam & torturam. Unde apud Plinium, *lib.* 16. *cap.* 42. *Palma* dicitur *fornicata.* Quæ æquivoca, univoca in mundi gloria: equidem qui præ cæteris exaltatur, frequenter cruciamen sequitur. Nostrates: *Al que logra por sus prendas algun triumpho, suele prevenir cadalso.* Ad rem Tacitus: *Pro Mithridate* (inquit, 12. *Annal.* cap.19.) *quando gravius mereretur; non potentiam neque regnum præcari, sed ne triumpharetur, nè ve pœnas capite expenderet.* Corona & flagrum portabantur in pompa: addita est palma. Causam profert Isidor. d. *Quicumque* (subdit) *in conflictu vicisset, palmâ aureâ coronabatur; quia palma stimulos habet.* Cuncta felicitatis, calamitatis insignia; quippe homo qui pridem pro triumpho perfecit aureàm, in mortem coronam elavoravit spineàm. Iuvenal. d. v. 108.

Triumphi gloria, triũphanti vulnera. — Plin. — Tacit. Corona mũdi spinea. — Isidor. — Iuvenal.

Quid Crassos, quid Pompeyos evertit, & illum
Ad sua qui domitos deduxit flagra Quirites?

Adi *Tautolog.* 3. *D.* 4. *n.* 14. Pro victorijs ac triumphis virtutis, dicitur de Machabæis: *Virtutes & labores quos laboraverunt.* Nonnunquàm vel triumphantes virtutes desinunt in labores. 1.Mach.10. 15.

18 *Hic homo multa signa facit*: dixit de Christo concilium malignantium. Quid faciendum? *Expedit, ut moriatur*: Igitur si triumphus propter mirabilem inauditam virtutem, necessarium profectò turpem incurrere in mortem. Illos salvat, ab inimicis liberat, & gratia multiplex damnati? Ioan. 11. 47.50.

Corona graminea (de qua diximus *Tautolog.* 4. *n.*30. ex Plinio) *nunquàm nisi in desperatione suprema contigit: nulli nisi ab universo exercitu servato decreta. Tantò rarius est* (subdit *lib.*22. *cap.*5.) *servatorem unum à servatis donari.* Omnes à Christo servati sunt: corona graminea debetur in triumpho: & triumphantem, dicunt, expedit mori; quia rarius, servatorem unum à servatis donari. Clamant vulnera Cæsaris, multis ictibus confossus, à quibus ut unici servatoris celebratus est triumphus. Vid. Sueton. in eo *cap.*82. Rex fatalis triumphus est. Idem despectus, verbera, & mors. Qui audit *Hosanna* in excelsis vel ab infante, audiet brevi, *Crucifige.* Plin. Cur concessa corona graminea? — Felicitas & gratia mundi præcipitet.

19 Articulus promet. Discipulos comites assumpsit triumphaturus, dicens illis: *Ecce ascendimus Ierosolymam, & filius hominis tradetur Principibus Sacerdotum & Scribis, & condemnabunt eum morte, & tradent eum Gentibus ad illudendum & flagellandum & crucifigendum.* Ita sanè post triumphum. Cur ego triumphum tacet, dum simul in urbem in tantum plausum ascendit? Subticetur pompa, qua nulla maior unquàm in orbe visa: & duntaxàt exponitur lusus, flagri & crucis pœna? Ubi cruciaminum tota machina signatur, triumphus supponitur. In triumpho præibat effigies larvata, seu lycantropus (de quo nos loc. cit. n.6.) en triumphantis irrisio, subsannatio, atque despectus. Eminebat etiam flagrum. En pœna verberum. Carnifex comes adhærebat triumphanti. Malum omen. Altior spectatoribus præcellebat, qui triumphabat dignus pompæ. Math.20.18. — Cruciamina sunt triumphi, atque meritorum signa.

——*Unde altior esset*
Casus, & impulsæ præceps immane ruinæ. Iuven. d. v. 107.

Quorsùm ergo signat in publica pompa Senatus trucem carnificem, nisi ut excellum præ cunctis ducat in mortem? Hinc à Christo dum triumphatum in urbem cum discipulis ascendit, triumphi exitus exprimitur, & triumphus meditatò tacetur; quoniam patebit triumphasse, ex sannis, flagris, & acerbâ morte in cruce. Siccine ergo delevit, quod adversus nos erat chirographum, quod in cruce hæret affixum, expolians Principatus & Potestates, hominum exactores; igitur ab eis inventus ut homo, floruit palam triumphans illos in semetipso. *Decernitur Germanico triumphus manente bello*: insit Tacit. *Annal.*1. cap.55. quippe secura victoria ex futura pugna. Quid, de cœlo descendenti in inferiores partes telluris, ad debellandum aëreas potestates? Hunc Pater signavit Deus, ut ante congressum concederetur triumphus: quippe portaturus palmam ante pugnam & victoriam: & ut homo similiter in ovationem ascenderet. Tacit.

In se tormenta beàvit. Sedul. d. v. 187.

DIDASC. VI.

Sub specie doloris felicitas beatitudinis.

1 GLoriæ felicitas, iuxta D. Thom. in *Psalm.*5. & in *Isai.*35. in lætitia beàtorum sempiterna, secura, ac plena; cuius plenitudo ex beàtitudine concepta, ex materia, societate & perfectione. Hæc gloria (Stoicè ait Seneca) videtur in terra, quippe de cœlo virtute trahitur ut inhabitet gloria in terra nostra. *Si nobis* (inquit *Epist.* 115.) *animum boni viri liceret inspicere: ò quàm pulchram faciem, quàm sanctam, quàm ex magnifico, placidoque fulgentem videremus! Hinc iustitiâ, illinc fortitudine, hinc temperantiâ prudentiâque lucentibus. Præter has frugalitas, & continentia, & tolerantia & libertas, comitasque, & in homine rarum humanitas bonum, splendorem illi suum affunderent. Tum providentia, tum elegantia, & ex ijsdem magnanimitas eminentissima, quantum decoris illi, quantum ponderis gravitatisque adderent! Quanta esset cum gratia auctoritas! Nemo illam amabilem, qui non simul venerabilem diceret. Si quis viderit hanc faciem altiorem fulgentioremque, quam cerni inter humana consuevit, nonne velut Numinis occursu stupefactus resistat, & ut fas sit vidisse, tacitus precetur? Tunc illam Virgilij vocem verens atque attonitus emittet.* Gloria cœlestis quo cõsistet. — Senec. — Iustus dilectus ex animæ perfectionibus.

O quàm te memorem virgo! namque haud tibi vultus
Mortalis, nec vox hominem sonat. O Deà certè! Virgil. 1. Æn. 331.

HincSponsę, ornatę monilibus virtutum, explendore charismatum, dicitur: *Revertere, revertere Sunamitis: revertere, revertere, ut intuèamur te.* Amanti enim semel aspexisse non sufficit: & videre quam viderant faciem desiderant, ut revisis virtutibus de plenitudine gaudeànt. *Ut intuèamur in te, quasi in spectaculum: idest, quasi in rem miram*: subdit hic Alapid. Quanta cum gratia auctoritas! Quanta virtutum maiestas! Quàm pulchra facies, quantus decor, quantus fulgor! intuerique desiderant denuò quam splendore commendavit admiratio; quippe plena charismatibus, *spectaculum* facta & *Angelis & hominibus.* Ita Paulus, qui oppressus à mundo & collocatus in cœlo. Cant.6. 12. — Alapid. Perfectio animæ sanctę dicitur admiratione — 1.Cor.4.9.

2 Peripsema enim est factus, catenatis persecutionibus; sed in ipsis & ab ipsis gloriosè elatus. Expellitur Athenis Alcibiades, recipitur ab expulsoribus pompâ solemni ovationis. *Igitur omnibus, non humanis tantùm, verùm & divinis eum honoribus onerant. Certant secum ipsi* (ait Iustin. *Histor.* lib.5.) *utrùm contumeliosiùs eum expulerint, an revocaverint honoratiùs. Ipsos illi Deos gratulantes tulere obviam; quorum execrationibus erat devotus: & cui paulo antè omnem humanam opem interdixerant, cum si queànt, in cœlo posuisse cupiunt. Explent contumelijs honoribus, detrimenta muneribus, execrationes precibus.* Stultus non intelliget hæc, quippè in vana vanissimum eius cor, & videns in pressuris præsentem persecutionem, ex persecutione non videt felicitatem. Pœnam vestivit honore, qui illos probavit tanquàm aurum in fornace. *Aurum* (inquit Tertullian. de *Habit. mulieb. cap.* 5.) *terra planè gloriosior, pœnali opere deplorata, nomen terræ in igne reliquit, atque exinde de tormentis in ornamenta, de suppliciis in delicias, de ignominijs in honores, metalli refuga* (idest *in torquem*) *mutatur.* Corpus humanum terra est, igne persecutionis mutatur in aurum, in ornatum per tormentum: igitur quò magis scalpello cælata, sunt monilia pretiosiora. Nomen terræ in igne relinquit, & gaudet, quia ex terra fulget. Ita Hercules protulit post tot labores, apud Senec. in *Oetao*, v. 1963. Mundus quot persequitur, obsequitur. — Sap. 3. 6. — Tertull. — Cur tanquàm aurũ iusti in tribulatione positi?

——*Quicquid in nobis terræ*
Mortale fuit, ignis iniectus tulit. Senec.

Vid. *Tom.*3. *T.*4. *n.*3. Ignis adhibetur, ut in aurum terra corporis examinibus agatur: igitur nemo pervenit fausté in immortalitatem, nisi transierit per pœnarum ignem. Brevi Leo Pap. in *Transfigurat.* cap. 8. *Per laborem ad requiem, per mortem transitur ad vitam.* Fiunt Angelis & hominibus singulare spectaculum, qui erant ex numero hominum: equidem per ignem sine conditione carnis, iam non homines. Unde Æschyl. in *Prometh.* v. 157. Leo Pap.

Nunc qui miser, factus spectaculum conspicuum. Æschyl.

3 Apprimè Prosper. lib.1. de *Vit. contemplat.* cap. 4. *Ibi summum, ibi intellectus sine errore, memoria sine oblivione, cogitatio sine evagatione, charitas sine simulatione, sensus sine offensione, saturitas sine fastidio & tota sanitas sine morbo.* Adi Bernard. Serm.11. in *Cantic.* n.6. Fit enim ibi Prosp. Bona cœlestis patrię.

ibi quies à labore, gaudium de beatitudine, & summa iucunditas de status novitate. *Vidisses tectum pannis corpus* (inft M. Senec.

Marc.Sen. *Controvers.6.) omnia membra vinculis pressa, retractos retrorsus oculos, obtritas catenis & inutiles manus: talem quis amare posset?* Cœlum. *ibi* (ait Augustin. *Medit.* cap.22.) *vita vitalis, vita beata, vita secura, vita tranquilla, vita pulchra, vita munda, vita casta, vita sancta, vita ignara mortis, nescia tristitiæ, vita sine labe, sine dolore, sine anxietate, sine corruptione, sine perturbatione, sine varietate; ubi non est adversarius impugnans, ubi nulla peccati illecebra, ubi est amor perfectus, & timor*

August. *nullus, ubi dies æternus, ubi Deus facie ad faciem cernitur, & hoc vitæ cibo mens sine defectu satiatur.* Gloria hæc est omnibus Sanctis eius. Retorquatur Profanus, 6. Æneid. à v.660.

In qua hierarchie. *Hic manus ob patriam pugnando vulnera passi:*
Quique sacerdotes casti, dum vita manebat.

Virgil. *Quique pij Vates, & Phœbo digna locuti;*
Inventas aut qui vitam excoluere per artes,
Quique sui memores alios fecere merendo:
Omnibus his niveâ cinguntur tempora vittâ.

Senec. *Unde isti norunt* (inst Senec. 4 de *Benef.* cap.32.) *illum eò vultu ad pericula euntem, quo alij ex periculo redeunt? Ubi iste, aut quis est?*

Ibid.v.129. ——*Pauci quos æquus amavit*

Iudith. 5. *Iupiter, aut ardens evexit ad æthera virtus.*
Tradens tradet illos: dicit nostra Tautologia. Tormentum videtur, quod homo ex acerbitate patitur. Fallitur homo, quippe pro cœlo & dulcis amaritudo. Unde dum traditur pœnæ, haud traditur tractu ad pœnam; quia æternum pondus operatur in gloriam.

4 Graphicè Paulus destribit huius tribulationis momentum, ac æternitatis gau-

Ephes.2.à 4 dium. *Deus dilexit nos & consedere fecit in cœlestibus in Christo Iesu, ut ostenderet in sæculis supervenientibus abundantes divitias gratiæ suæ.* Præ amore Christus Salvator duxque N. ascendit in cœlum, nobisque ibi præparavit locum, ampliora adeptis per in-

Ascensione Christi ascendit in cœlum bomo. effabilem Christi gratiam, quàm per diaboli amiseramus invidiam: equidem quò præcessit gloria capitis, eò spes vocatur & corporis, quia Christi in carne glorificatio, nostra sanequàm provectio. Quod nisi nobis, ut alio dicit Manil. *lib.*5.v.4.

Manil. *Non ultra extruxisset opus, cœloque rediret,*
Ac per defectum medios decurreret ignes.

Quia ut in Sole Virginis poneret tabernaculum suum; à summo cœlo egressio eius, & occursus eius usque ad summum eius.

Principiumque suum repetito cardine claudit
Alter in hunc medium summumque incumbit in axem.

Præmittit idem *lib.*1. *cap.*8. v.33. Per umbram designavit Trismegistus pag.14. *Opifex*(inquit) *unà cum Verbo circulos continens,* Mercur.
ac celeri pernicitate convertens, suam ad se machinam reflexit, eamque volvi à principio sine principio absque fine præcepit. Incipit enim illic, ubi desinit. Sensum genuinum huius sententiæ delicabimus, *Tom.seq. T.*8. *n.*18. ad illud Eccli.24.8. *Gyrum cœli circuivi sola.* Modus elevationis describitur à Ctesia lib. de *Reb.Indicis*, nosque latè agimus in *Ephem.* die 25. *Mart.* diximus aliqua *Tautolog.6.D.4.n.*8. Somniat ergo Ctesias vigil felicitatem totius generis humani. *In sinu Iovis fulgebat* (ait) *gemma singularis, dicta Pantarba* (idest, omnis tremoris: splendoris scilicet, quapropter dicimus, Aurum nutare, & stellas tremere) *in-*
stitor amisit in flumine Indico septuaginta septem gemmas, & lapides pretiosos, quos à fundo retraxit Pantarba, & simul cum illis sibi cohærentibus, inclusa fuit in diademate Iovis. Singulare prorsùm figmentum, sed mysterij præsentis speculum clarum. Erat Verbum in sinu Patris pre cunctis pretiositatibus gemma, in mari magno amissa seu proiecta humana gemma pretiosa, ac infixa limo profundi, ubi non erat substantia. Ibi iacebant estò magni momenti misera iustorum animæ, quæ non poterant educi. Descendit Verbum, carne velatum in inferiores partes terræ. In altitudinem maris incidit, atque tempestas usque in profundum demersit; sed pretiosos secum lapides, illas animas eduxit, ac in cœlestibus (mirè ascendit) splendore collocavit.

Quæ gemma Pantarba? Ctesias.

Modus elevationis bominis.

Lucis ab infirmis relevans ad sidera duxit. Sedul.5.v.5

5 Electatur in Didascaliæ propositum calamus. *Consedere*, qui dilexit nos, *fecit in cœlestibus*: dicit Paulus. Confessuros, planè: sed consedere, difficile: potissimè, cùm hic observet Alapide, Paulum tunc inter vincula iacere. Quid vincula ad gloriam & beatitudinem? Quid dolor ad felicem voluptatem? In catenis vexatio ac cruciaminibus divexatio, in gloria cuncti gaudij plenitudo. Quomodò ergo summa beatitudinis interminata voluptas inter ferri stridorem & catenas? Nescit mundus huiusmodi artem, ut inter dolores consequatur beatitudinem. Nescit gloriam latere sub cruciaminũ velamine: Paulusque dum iacet compedibus vinctus, victor sedet in cœlestibus; quippequàm illi aperta, quæ beatitudo latebat in laboribus incognita. Dicit vel Ethnicus in *Octav.*v.345.

Pro Christo tribulatio est beatitudo.

Senec. *Vita cedit fessa labori.*
Gloria manet tacitis in pectoribus
Spreta tristi iam morte.

Hoccine ingenium videri nisi invisibiliter non potest, quo cœlum ex pœna valet. Horret mundus, quippe videt cæcus. Videt duntaxat pœnam urgentem, sed non videt gloriam comitem; igitur non intendit in pectora compedes tolerantium, sed solummodò in gemitus compeditorum. Paulusque gloriosè in celestibus sedet, dum catenis gravatus carceris iacet, & mundus oneratum ferro videt; ut eius ibi constet splendidè gloria, & mundi de huiusmodi metamorphosi ignorantia: quandoquidem gloriam Pauli ipse mundus videret, si in Pauli pectus aspiceret.

Gloria quomodò inter vincula? Dilectores mundi pœnam reputant pœnam, gloriam quæ gloriam, nescientes utriusque propter mundum atque cœlum conditionem, contrariam oculis obijcientem speciem. Non videntes si viderent, mirarentur in subitatione insperatæ salutis; quia appareret quod illos contraria specie latebat, & pœnam in gloria, gloriamque pœnæ error cæcus ignorabat: illique iacent, dum florent, Paulusque floret, dum iacet; quoniam gloriosè rutilat in sede maiestatis, qui ab illis iudicabatur dirè cruciari in catenis.

Claudian. Epigr.35. *Notus amor provexit in astra.*

Quid si in astra, dum iacentes vinculati sunt in gloria? In catenis cùm sint tracti vinculis charitatis; quæque ferreä, non sunt vinculæ: igitur pes ponitur in nervo per tyrannum, verùm semitæ observantur versus cœlum. Iam ibi & gloriosi, ubi vexantur in carcere.

V. 7. 6 Contextus indicat. *Consedere fecit in cœlestibus, ut ostenderet sæculis supervenientibus abundantes divitias gratiæ suæ super nos.* Ergastulum enim vidimus Empyrium; ubi electi etsi afflicti summà potiuntur felicitate. Sit ergo. Verùm si felicitas tanta ex beatitudine; quippini secundum divitias gloriæ, sed duntaxàt secundum divitias gratiæ? Conveniunt gratia & afflictio: gloria confertur sine afflictionis consortio: quo igitur ingenio in vinculis & catenis consortium gloriæ? Secundum abundantiam divitiarum gratiæ. Est gloria & est gratia, & etiam gratiæ divitiæ. Est gloria, quò nulla ulli utpotè in cœlo molestia. Est gratia, ubi cum corporis gravamine vincula: est gratia cum abundantia, ubi in afflictione ostenditur gloria, qua in cœlestibus beati, perinebriantur voluptatum torrente: divitiarumque gratiæ dicit Paulus ostensionem, perferens in carcere vinculorum gravitatem; quoniam patet quanta gratia, totà glorià ostentà in pœna: etenim petitus vinculis, vulneribus, acerbis persecutionibus, sedet gloriosus feliciter in cœlestibus. Ulteriùs. Est gloria per gratiam, atque gloria propter gratiam. Illa in morte quippe gratia gloriæ semen. Hæc in vita, ubi gratiæ divitiarum abundantia. Ex iustitia datur in morte, quoniam gloriæ cohæredes ratione gratiæ: ex abundantia gratiæ datur in vita, quippequàm in vita gloria, divitiarum abundantia: patenteque gloria, dum urget calamitas, ostendit in Paulo Deus gratiæ abundantis divitias; igitur si in morte gloria conceditur ex iustitia, in persecutione tantùm ex abundantiore gratia. Clariùs ergo. Est discrimen inter gloriam venientem, & venientem ad gloriam. Venienti ad gloriam in cœlum, dicitur: *Intra in gaudium.* Veniente gloriâ, propter cœlum vexationibus attrito; nova Ierusalem tota descendit de cœlo. In morte homo ad illam vadit: in persecutione gloria ad hominem venit, Deo ostendente abundantes divitias gratiæ suæ: etenim ostenditur in vinculis ratione prementis pœnæ, abundantia mira gratiæ; si gloria tunc de cœlo ad hominem veniat, antequàm ad illam vadat.

Unde gratia huiusmodi gloria?

Math.25.23 Apoc.21.2.

Quodnam discrimẽ inter gloriam venientem, & venientem ad gloriam?

7 Difficile occurrit testimonium delicandum. Effectum diræ passionis exposuit Assertor N. discipulis: *Iterùm venio, & accipiam vos ad meipsum; ut ubi sum ego & vos sitis.* Ubi tunc erat? Cum illis. Si cum illis, & ubi illi, non fit intenta mutatio loci. Estne alicubi? Profectò difficile est, si sit ibi, vel non sit. Si alicubi mansio, cur dicit cum illis, *ubi sum ego*? Modò cum illis & ibi, iam illi cum illo sunt; quippe sunt, ubi ille est. Quid est hoc? Est ibi & alibi? Est in gloria & erat ibi: commendat illis per emphatica verba, quod sicut ille, ibi sint, & sint in gloria. In gloria & ibi? Ostendit utique abundantiam divitiarum gratiæ: equidem cùm persecutiones illorum indicet, ob quas ad illos gloria de cœlo descendit; erunt tanquàm ille in cœlo, ubi in mundo quò erant, accesserit persecutio. Perspicuius. Christus etsi cum illis, erat in cœlo; qua de causa post passionem asserit futuros, ubi erat ille. Unde igitur in voluptate futuræ gloriæ, si hæc futura? Ex gratiarum abundantia, qua antequàm vadant in cœlum, cœlum venit ad illos vi vinculorum: Christusque dicit, *ut sitis ubi sum ego*; quippequam ille in cœlo, etiam cùm esset in mun-

Ioan. 14.3.

Gloria ex pœna, antequàm adveniat gloria.

mundo. Impossibile videbatur, ubi non erant, tunc esse; vel non esse ubi tunc erant. Mutaturi locum, cùm ascenderent in cœlum. Restabat, ut gloriam ex persecutione aspicerent, priusquam in cœlum ascenderent: dicitque Christus qui in mundo erat atque Empyrio, *ut sitis ubi sum ego*; quoniam per premens vinculorum pondus, gloria descensura ad illos.

Claud.3. Consul. H. v. 171. *Australes referat portar::.quibus ipse sodalis*
Dignetur stellis, aut qua regione moveri.

8 Dum patitur Stephanus; tantæ novitatis explicatur articulus: *Ecce* (inquit) Actor.7.56 *video cœlos apertos.* Haud gloria cœlos in pugnantem aperiret, ni ad illum allecta propter decorem descenderet. Canit Arator, 1. in *Act.* v.609.

Arat. ——*Cœlos aspexit apertos:*
Corpus in arce Dei patuit pro munere testi.

Nescit mundus in tribulatione, quid lateat sub tribulati virtute. *Maiestatem enim eius ex nostra imbecillitate metimur? Quid porrò* (inquit Senec. *Epist.*92.) *non æquè incredibile videtur, aliquem in summis cruciatibus positum, dicere, Beatus sum? Non video enim quo modo non in infirmum agatur è fastigio suo deiecta virtus. Beatum præstare debet. Quid est autem, quòd non existimes in eo divini aliquid existere?* Si in summis cruciatibus floret virtus, qua beatus; quid quod felix valeat, cùm è fastigio suo ad illum gloria descendat? Gloriatur itaque in tribulationibus, unde in miseria beatus. Surrexit Christus, eiusque in corpore manifestata gloria, sed *clavorum & lanceæ erant servata vestigia*, ait Leo Pap. serm. 1. de *Ascens.* cap.3. Lucent insignia vulnerum, & vestigia cicatricum, in trophæum: etenim passionis vulnera gloriæ sunt viva vestigia; ut in gloriam, in cœlum ascendendo, sic intraret, quæ pridem ad illum honoratura per ipsas plagas descendit. *Sic oportuit pati & intrare in gloriam suam.* Passiones pignus esse beatitudinis eius exemplo non creperum: *Beati qui persecutionem patiuntur.* Ita in cruce passus, ita ad gloriam ingressus: at per vulnera crucis, quare non dicit gloriam, sed gloriam suam? An quia acquisivit pretio sanguinis, dum se dedit in pretium propter homines?

r. Senec. *Vulnera, gloriæ vestigia.* Leo Pap. Luc.24.26. Math.5.10.

Horat. 3. Od.14. v.2. *Morte venalem petiisse laurum.*

Aliud cogitandum ad Didascaliæ institutum. Gloriam Pater filio dedit, quùm ad tolerandas passiones misit. Estò haberet, videbatur amitti, dum patiebatur in cruce, quasi derelictus à Patre: & ubi corpus resurgit etiam vulnerum vestigijs in gloriam, gloriam isthanc vocat suam; quippequàm pridem vulneratus habuit, etiam dum crucem subivit.

9 Quia non apparet, non ideo fugit: ut appareat intra, vulnera latet, ita coniuncta persecutionibus, & addicta vulneribus; quòd in eius ostensionem patescat cœlum, etiam ad memoriam vulnerum. Transfiguratus est Iesus, in articuloque *resplenduit facies eius sicut Sol.* Apparuerunt in maiestate Moyses & Elias, loquentes de excessu eius, cui competebat maiestas, cœlo coruscante patulo, audito de cœlo verbo. Alio blandimine intentus, theatrum describit Virgilius, 1. *Æneid.* à v.590. Matth.17.2.

Vix ea fatus erat, cùm circumfusa repentè Virgil.
Scindit se nubes, & in æthere purgat apertum.
Restitit Æneas, claraque in luce refulsit
Os humerosque Deo similis.

Aptior similitudo in eo, qui pro hominibus habitu inventus ut homo. Per mortem crucis siparium apertum huius glorificationis. Hinc Synedri *loquebantur de excessu*, ex quo plausus ab Empyrio. Sit ergo: verùm si ab illa pœna gloria tanta, quare splenduit, priusquàm illi loquerentur de pœna? Nihil mirum, quòd ad memoriam passionis fulgeret interna virtus: mirùm quòd in memoria esset passionis excessus. Excessus est, ubi ultra connaturalem mensuram & modum, decertantis virtus in gloriam disponit triumphum, in quo post agonem, possit ostentare claritatem: excessusque meritò dicitur, ubi ante verbum de excessu Salvator transfiguratur; quoniam ita connexa gloria cum pœna, ut ante pœnam pro pœna iam effulguraret gloria, igitur ad illam vocati, qui consiliarij, mirantur; antequàm de passione ullum verbum loquerentur. Luc. 9. 31. *Gloriæ micant signa, vel cũ passionis memoria.*

In lucem refert mortis de sede trophea. Iuvenc.3.v.
Claret cur sic oportuit Christum pati, quando non solùm refulsit ex vulnere; sed etiam ubi mortis excessus voluptuosè recolitur, totum cœlum in plausum aperitur. Intendit ostendere glorificati virtus, quid latebat intra pectus: demonstratoque in tolerantiam exemplo, evanuit ab oculis spectantium clarissima gloriæ visio.

Ille suam faciem transmutat, & alterat arte, Ovid. 1. Fast.v.173.
Mox domitus vinclis, in sua membra redit.

10 Paulus in passionibus insitam gloriam supponit non revelatam. *Non sunt condignæ* (inquit) *passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis.* Vid. dicta *Tom.2. T.3. D.3.* Rom.8.18.

*à n.*18. Futuram dicit, quippe absconditam supponit. Absconditur in meritum, non in donum: equidem quæ in cœlo revelatione futura, tota cœlorum gloria revelatur in pœna. Multis charismatibus ac cœlestibus donis Moyses dignatus; ut cognoscereet invenisse coram Domino gratiam, quæ quidem ut sitibunda haud quiescit, ni videat gloriam.

Exod. 33. 13. A v.18. *Si ergo inveni gratiam* (ait) *in conspectu tuo, ostende mihi faciem tuam.* Instat. *Ostende mihi gloriam tuam.* Cui Dominus: *Ostendam omne bonum tibi.* Quodnam omne bonum, atque gloria Deitatis coram oculis Moysis? *Nec enim Moyses* (infit Ambrosius in *Psalm.* 43. 24.) *totam divinitatis eius plenitudinem, quæ habitat in Christo corporaliter; sed vidit posteriora Christi. Vidit splendorem eius ut homo, vidit eius gloriam passionis, per quam regnum eius cœleste nobis reseravit.* Singulariter excogitat Ant. Fernandus de *Vision. S. Script.* Vision. 7. Sect.3. Moysen asserit tum pro gloria vidisse Christum flagellis cæsum, & spinis coronatum, qualem Pilatus populo exhibuit, dicens: *Ecce homo.* Hæc est gloria? Utique: cupit videre, quia non erat revelata: Dominusque palàm ostendit, quæ Moyses necdum cognovit: ut contra quæ conceperat, gloriam in dolore videat: etenim ut in vita cognosceret bonum summum, duntaxàt illi ostendit virum dolorum. Solicitat Moyses spectare gloriæ speciem, & quærit Domini faciem. Est duplex beatitudo, atque duplex revelatio, post vitam scilicet & in vita abundantissima gloria. Quæ post vitam in vita videri nequit: ideo dicit: *Non poteris videre faciem meam: non enim videbit me homo, & vivet.* Etiam apud Profanos legitur huiusmodi de Deitate conceptus. Cicero in *somn. Scipion.* infit: *Nisi enim Deus (cuius hoc templum est omne quod conspicis) istis te corporis custodijs liberaverit, huc tibi aditus patere non potest.* Ovid. 15. *Metam.* fab.2. de Pythagora, v.3. succinit:

Ambros. *Christus cum insignijs passionis, pro gloria ac in gloria Moysi ostenditur.* V. 20. Cicer. Ovid.

——*Licèt cœli regione remotus*
Mente Deos adijt: & quæ natura negabat
Visibus humanis, oculis ea pectoris hausit.

Alia gloria est in vita, quam spinæ continent & dura flagra. Aspectus gloriosi Moyses satagit, formamque humanam & summè afflictam ostendit, ut videat quæ gloria in vita, dum desideratur gloria: igitur hic per ærumnas & dolores, Domini videtur facies. Hæc est summa gloriæ in hac vita mortali. Hoc summum bonum cupienti ascendere in summum: & in effigie Domini saturati tùm opprobrijs, tùm ærumnis, gloriæ cupitæ manifestatur species; quippequàm ubi huiusmodi facies vulnere afflicta, tunc revelatur ex passione gloria. *Radij beatitudinis per ærumnas passionis.*

11 Respice in faciem Christi tui, si modò species desideratur gloriæ. In assumptitio corpore gloria manifestatur, & *Ecce homo* aviditati cordis anhelantis ostenditur. Typicè signatur quod futurum in passione, ut homo propter gloriam inhæreat cruci: etenim ut gloriæ summum abijciatur bonum; videtur corpus assumptum, sed vulneratum. *Hic præsignatam & promissam esse Moysi visionem humanitatis Christi in transfiguratione*; asserit Alapide, ex Tertuliano 4. *Adverf. Marcion.* cap. 22. qui subdit: *Videbis posteriora mea, quam desideraverat gloriam in posterioribus temporibus revelandam.* Vidit, sed excessum cruciaminum in eius gloria cognovit: equidem patuit in illo fulgidè transfigurato, quanta gloria promanabat ex cruciaminum excessu. Discrimen præfatum ingeniosè innuitur ibidem à Tertuliano. Apparuit in Salvatoris transfiguratione Moyses. *Cum illo* (infit) *in gloriam, non in conspectum.* Quomodò non in conspectu, sed in gloria, ubi gloria ex Salvatoris conspectu? Est gloria ex conspectu Deitatis, & ex dolore passionis. Conspectus necdùm datus, quia Iesus necdùm per passionem erat glorificatus, aperiens regna cœlorum, ut Moyses admitteretur ad Deitatis conspectum. Erat gloria passionis, resultans ex tolerantia cruciaminis: in hanc que admittitur, dum de excessu crucis loquitur; quoniam tota Christi gloria ex passione toleranda. Excessus erat gloriæ & ignominiæ, ex ignominia germinante gloria. Ex passione, qui imago Patris ita afflictus, ita malè habitus; ut in eius cognitionem, diceret: *Hic est filius meus dilectus*: expositàque in Thabore passionis umbrà, tota expanditur Salvatoris gloria; quippequàm ibi totius beatitudinis fulgor, ut patientis in cruce nulla species, neque decor. Alapid. Tertull. Idem. *Summus patientis fulgor, ubi carnis evanescit decor.* Math.17.5.

Mutatur habitus: non idem vigor, Senec. Hipp.v.379.
Non ora tingens nitida purpureus rubor,
Tenerque nitidi corporis cecidit decor.
Exhalare animam, nullasque in corpore partes Ovid. de fab.45.
Noscere quas possis: unumque erat omnia vulnus.

12 Mira in rem dicit Stoicus, sed non Stoicè. *Nemo non amore eius arderet* (subdit quò supr. n.1.) *si nobis faciem illam videre contingeret. Nunc enim multa obstrigillant, & aciem nostram aut splendore nimio repercutiunt, aut obscuro retinent:*

sed quemadmodùm visus oculorum quibusdam medicamentis acui solet & repurgari: sic & nos si aciem animi liberari impedimentis voluerimus, poterimus perspicere virtutem, etiam obrutam corpore, etiam paupertate oppositâ, & humilitate & infamiâ obiacentibus. Cernemus, inquam, pulchritudinem illam, quanvis sordido obtectam. Senec. *Gloria ex virtute doloribus oppressa, sed valida.* Luc.24.46. Hinc gloria, & maxima, quippe prævalet virtus, etiam oppressa. *Sic scriptum est* (dixit Salvator post immortalem gloriam) *& sic oportebat Christum pati.* Ubi ergo scriptum? In Isaia dicit Maldonat. hic, & alij alibi. Citationes Biblicæ signant *Psalm.* Psal. 18. 7. 18. 7. ubi: *A summo cœlo egressio eius, & occursus eius usque ad summum eius.* Hæc est elevationis maiestas: unde per illam crucis designatur humilitas? Iuxta huius tenorem auctoritatis, sic oportebat exaltari filium hominis: qua ergo lege signatur crucis lignum, per admirabilem exaltationem in cœlum? Ut constet gloria revelata, quæ in passione erat occulta; quoniam virtutis eminet pulchritudo, estò obducta ignominioso sordidissimo despectu: & pro in cœlum abire, dicit meditanter, *sic oportebat* in patibulo *pati*; igitur in ipsamet acerbitate passionis, eminebat ad exemplum summa tota beatitudinis. Propter quod & Deus exaltavit illum, & donavit illi nomen, quod est super omne nomen; exhibens in eius corpore summæ felicitatis specimen: etenim si in cœlo gloria, hac itur ad astra, ut

Merces mihi gloria detur. Ovid 3. *fast.* v.381.

Merces vestra (ait, cuius par est sequi ac premere vestigia) *copiosa est in cœlis.* In pœnis ergo *gaudete & exultate*, quippe quæ videntur persecutiones, pellucido velamine effulgurant beatitudines. *Merces* premium est, acquiritur pretio sanguinis. *Vestra*, ex vulneribus corporis. *Copiosa*, quia coronat Empyrium leve prorsùm tribulationis momentum: ac denique non in mundo sed *in cœlis*, quippe felicitas cum munere æternitatis. Festinemus ergo ingredi in illam requiem, quò scriptum habemus nomen. Exeamus itaque ad Ducem extra castra signo crucis, improperium eius portantes. Matth. 15. 12. *Unde commendabile præmium ex merito tribulationum?*

Dat pariter minimum nobis, sed finibus illis,
Quos super incubuit, longa stant tempora luce. Manil. 1. cap.7.v.20.

TAU-

TAUTOLOGIA UNDECIMA.

In contemptu superbiæ suæ Deum Israël contempsit.
Iudith. 13. v.28.

EXPOSITIO LITERÆ.

1 PROSCENIUM, seu antescena tragœdiæ contentæ in argumento præsentis Tautologiæ, præcedenti planè exposita, & modò plenè exponenda. In subiugationem Occidentis totius, prodromus Xerxis stolidi designatur Holofernes: qui quidem in illo ampliorem invenit gratiam, quoniam apprimè imperantis æmulatus insolentiam. Iurè superbus confertur fumo. *Convolvetur superbia fumi*, quia difflatur statim fumus superbiæ. Quò magis ventus attollit, vanescit, & evanescit. Isai.9.18.

Scilicèt omne, Deo contra nitente superbum
Evanescit opus, veluti cùm surgit in auras
Fumus. Mantuan.

Accinit Mantuanus, de *Tempor.calamit.* Appositiùs signatur metamorphosi superbiæ, in entitatem fortunæ: non quia ex Fortuna nascitur superbia: sed quia cùm cæca & alata sit (quin vagà cognoscat se) dum pœnis Fortunæ, adulationis popysmate tollitur supervus in altum; quousquè cadat allisus, non præcavet præcipitium. Fatue ridet, quandiù arrogantia dolosè disposuit. *Cur superbia fumo confertur.*

——— Unde altior esset
Casus, & impulsæ præceps immane ruinæ. Iuvenal.

Ut canit Iuvenal. *Satyr.*10.v.106. Homer.20. *Iliad.* v.36. succinit: *Vulcanus superbiens claudicans.* Quis enim, etsi cordi excellentiâ, superbiret; ni plusquàm pede, sincipite vagabundus claudicaret? Superbus accipiter haud æquis gressibus, fastosus licet, incedit. Alternatim extollitur & opprimitur, quin in maiestatis culmine possit consistere pede. Sors sanè fortunæ misera, ubi vel in firmitate nulla datur consistentia. Vel se superiùs arrogans non movebit; vel cognoscendus in fastigio quo pede claudicet. Ita in Holoferne cognitum, quò effluebat cerebrum. Homer. *Et cum Fortuna iungitur?*

2 Apud Priscos mos inolevit, caput cadaveris tondere, & pro foribus comam resectam suspendere. Ita refert Nicol.Caussin.in *Horum Apoll.*lib.1.Hieroglyph.41. Unde Hercules non credens Admeti uxoris fatum, servo nuntianti dixit (ut ait Euripid. in *Alcest.* v. 805.) Quid? *Nulla coma præcisa est in vestibulo.* Quæ superba crispa dissipantur vento. Cogitationes capillis notantur, & cadaveris meditanter suspenduntur; ut inimici Domini honorificati, & exaltati, in capillitio legant, quàm perniciter sicut fumus deficiant: igitur patet per supplicia & cruciatus immanes, quò futiles superborum deveniant cogitationes. *Quid Regia Græs?* uti ait Mantuan.lib.4.*Silvar.*carm.ad Pamphil.v.119. *Coma cadaveris suspensa pro foribus.* Euripid. *Fastus superbiæ lamentabilis exitus.*

Quid gladijs stipatus bonos? Quid pendula semper
Ambitio? Fortuna sagax, securaque nunquàm
Prosperitas, & perpetuis obsessa venenis
Vita tyrannorum? Sumpti pro laude labores
Præcipiti prosunt, & eunti in Tartara vita? Mantuan.

3 Symbolo ostenditur quò processerint, & devenerint cogitationes Xerxis, quin deciderit vel pulsus à vanis cogitationibus, allectus ambitionis cæcitate, præ fortuna in discrimina ductrice. Serò indocilis sapit, nec per flagra: Xerxes nec ipsa resipiscentiâ. Ille ergo Darij Hystaspis filius, sed haud maior natu, fortunâ in solium evectus, quia primus habitus à Rege filius. *Darius cùm bellum* (inquit Iustinus, *Histor.* lib.2.) *adversus*